

Magdalena Stawicka
Katedra Ekonomii i Polityki Ekonomicznej
Akademia Ekonomiczna Wrocław

WPLYW KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO NA POLSKI SEKTOR BANKOWY

1. Wstęp

System finansowy w gospodarce wolnorynkowej pełni kluczowe funkcje związane z upraszczaniem wymiany dóbr i usług, alokacją kapitału, pozyskiwaniem, przetwarzaniem oraz udostępnianiem informacji, kontrolą jakości zarządzania oraz właściwym kierowaniem wszelkiego rodzaju ryzykiem.¹ W krajach transformacji ustrojowej rolę tę przejął system bankowy, ponieważ nie było innych pośredników finansowych mogących realizować te funkcje. Na początku lat dziewięćdziesiątych poziom rozwoju bankowości w tych państwach był bardzo niski i nie mógł pełnić przypisanych mu funkcji w tworzącej się nowej gospodarce rynkowej. Również w Polsce rozpoczęte w latach osiemdziesiątych próby reformy bankowej nie dały pożądanych rezultatów i system bankowy na początku przemian gospodarczych charakteryzował się:²

- brakiem konkurencji i dbałości o klienta, wynikających z niedostatecznej liczby działających banków, przy równoległej ich specyfikacji i podziału terytorialnego rynku,
- brakiem przepisów regulujących działalność systemu bankowego,
- niską efektywnością,
- brakiem zainteresowania innowacjami produktowymi,
- niskimi kwalifikacjami pracowników bankowych.

2. Zmiany w polskim sektorze bankowym w latach dziewięćdziesiątych

Do roku 1989 system bankowy w Polsce był częścią gospodarki centralnie planowanej. Główną rolę w tym systemie odgrywał Narodowy Bank Polski (NBP), który pełnił funkcję banku komercyjnego oraz posiadał niektóre funkcje banku centralnego. Był to monobank, z którego oddziałami związane były przedsiębiorstwa bankowe. Oprócz niego funkcjonowało również kilka innych wyspecjalizowanych banków, wzajemnie ze sobą niekonkurujących. Zaliczyć do nich należy:³

- Bank Handlowy w Warszawie S.A. – Spółka akcyjna – 100 % udziałów posiada Skarb Państwa
- Bank Polska Kasa Opieki S.A. - Spółka akcyjna – 100 % udziałów posiada Skarb Państwa
- Bank Gospodarki Żywnościowej – bank państwowy – spółdzielczy
- Powszechna Kasa Oszczędności – bank państwowy
- Bank Gospodarstwa Krajowego

Na mocy ustawy o prawie bankowym i Narodowym Banku Polskim z 1989 roku⁴ powołano z dniem 1 lutego 1989 roku dziewięć uniwersalnych banków komercyjnych,

¹ R.Levine, Financial Development and Economic Growth: Views and Agenda, Journal of Economic Literature 35, 1997, s.688 – 726

² P.Wyczański, M.Gołąjewska, Polski System Bankowy 1990 – 1995, Fundacja im. Friedricha Eberta, Warszawa 1996

³ System bankowy w Polsce w latach dziewięćdziesiątych, Publikacja NBP, grudzień 2001 rok, s.54

⁴ Ustawa z dnia 31 stycznia 1989 roku (Dziennik Ustaw z 1992 roku, nr 72, poz. 359)

zwanych „Dziewiątką, z centralami w głównych regionach Polski”, które początkowo miały formę banków państwowych z kapitałem otrzymanym od Narodowego Banku Polskiego, a w roku 1991 zostały przekształcone w jednoosobowe spółki Skarbu Państwa. Były to:⁵

- Powszechny Bank Gospodarczy w Łodzi
- Powszechny Bank Kredytowy w Warszawie
- Wielkopolski Bank Kredytowy w Poznaniu
- Bank Śląski w Katowicach
- Bank Zachodni we Wrocławiu
- Bank Gdański w Gdańsku
- Bank Przemysłowo – Handlowy w Krakowie
- Bank Depozytowo – kredytowy w Lublinie
- Pomorski Bank Kredytowy w Szczecinie⁶

Ustawa ta była również przełomem w kontaktach z zagranicą polskiego sektora bankowego. Firmy zagraniczne zaczęły otwierać przedstawicielstwa i oddziały banków. Kolejnym krokiem w kierunku liberalizacji prawa bankowego była zmiana ustawy Prawo Bankowe w 1992 roku⁷, która zrównała zasady udzielania licencji bankowych podmiotom zagranicznym z polskimi instytucjami finansowymi.

3. Prywatyzacja polskiego sektora bankowego

W roku 1993 rozpoczęto prywatyzację polskich banków, której celem było zwiększenie efektywności funkcjonowania banków, wprowadzenie nowoczesnych technologii i metod zarządzania, nowego kapitału a przez to zwiększenie ich konkurencyjności na arenie międzynarodowej. Prywatyzacja banków „Dziewiątki”, zakładała dwa etapy:

- komercjalizację – przekształcenie w spółki akcyjne będące własnością Skarbu Państwa oraz
- prywatyzację kapitałową – udostępnienie akcji banków osobom trzecim

Projekt prywatyzacji zakładał pozyskanie inwestora strategicznego, który posiadałby nie więcej niż 30% akcji z możliwością aktywnego zarządzania spółką. Skarb Państwa miał zachować około 30 % akcji z prawem głosu w kwestiach strategicznych, przy czym zakładano pobycie się tego udziału w przyszłości strategicznych, natomiast reszta miała być sprzedana indywidualnym inwestorom.

Pierwszym bankiem sprywatyzowanym był Wielkopolski Bank Kredytowy S.A., w którym 28,5% akcji objął Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju, a następnie Bank Śląski S.A., którego część udziałów przejął holenderski ING Bank NV. Dopiero po koniec 1996 roku rząd przyjął dwa dokumenty, które miały za zadanie jasno określić przyszłą strategię prywatyzacji. Najważniejszym elementem tej strategii było zniesienie ograniczenia posiadania maksimum 30% akcji dla inwestorów zagranicznych, co we wcześniejszych latach skutecznie odstraszało inwestorów do inwestowania w polski sektor bankowy. Również w 1996 roku utworzona została Grupa Pekao S.A, do której włączono trzy niesprywatyzowane banki „Dziewiątki” i w czerwcu 1999 roku nastąpił proces prywatyzacji całej grupy poprzez sprzedaż pakietu 52,9 % akcji konsorcjum banku

⁵ System bankowy w Polsce w latach dziewięćdziesiątych, Publikacja NBP, grudzień 2001 rok, s.56

⁶ W 1993 roku z narodowego Banku Polskiego utworzono dziesiąty bank - Polski Bank Inwestycyjny S.A.

⁷ Dziennik Ustaw z 1992 roku, nr 18, poz. 82

Uni Credito Italiano i niemieckiej firmy ubezpieczeniowej Allianz. W tym samym roku sprywatyzowano również ostatni bank „Dziewiątki” - Bank Zachodni we Wrocławiu.

Tabela 1

Prywatyzacje banków komercyjnych („Dziewiątki”) w latach 1993 - 1999

nazwa banku	Rok prywatyzacji	Akcjonariat w okresie prywatyzacji	% udziały największych akcjonariuszy
Wielkopolski Bank Kredytowy w Poznaniu S.A.	1993	Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju	28,5 %
		Skarb Państwa	30,0 %
		Osoby trzecie	34,7%
Bank Śląski w Katowicach S.A.	1994	ING Bank NV	25,9 %
		Skarb Państwa	33,2 %
Bank Przemysłowo – Handlowy w Krakowie S.A.	1995	Skarb Państwa	46,6 %
		Osoby trzecie	53,4 %
Bank Gdański w Gdańsku S.A.	1995	BIG S.A (podmiot polski) wraz z podmiotami zależnymi	24,7 % na WZA
Powszechny Bank Kredytowy S.A. w Warszawie	1997	Skarb Państwa	33,3 %
		Inwestorzy indywidualni	66,7 %
Bank Zachodni S.A. we Wrocławiu	1999	AIB European Investment Limited (Irlandia)	80,0 %
		Skarb Państwa	4,3 %
		Pozostali akcjonariusze	15,7 %
Powszechny Bank Gospodarczy w Łodzi S.A.	1999	Połączone z Grupą Pekao S.A. – sprywatyzowane jako grupa - 52,9 % akcji konsorcjum banku Uni Credito Italiano i niemieckiej firmy ubezpieczeniowej Allianz	
Bank Depozytowo – Kredytowy w Lublinie S.A.	1999		
Pomorski Bank Kredytowy w Szczecinie S.A.	1999		

Źródło: opracowanie własne na podstawie *System bankowy w Polsce w latach dziewięćdziesiątych*, Publikacja NBP, grudzień 2001 rok, s.63

Na koniec 2002 roku w wyniku przekształceń własnościowych, ponad 80% kapitałów własnych znalazło się w rękach kapitału prywatnego. Aktualnie Skarb Państwa sprawuje bezpośrednią kontrolę nad trzema bankami: BGK, PKO BP S.A. i BGŻ S.A. Intencją Skarbu Państwa w stosunku do PKO BP S.A. i BGŻ S.A. jest zachowanie tej kontroli przez utrzymanie większościowego pakietu akcji bądź wprowadzenie odpowiednich zapisów statutowych zapewniających tę kontrolę.⁸

⁸ K.Zalega, *Przekształcenia banków z udziałem Skarbu Państwa w latach 1989 – 2002*, Kontrola Państwowa nr 3/2003

Celem strategicznym państwa jest aktualnie zwiększenie roli sektora bankowego w procesie aktywizacji gospodarki, w tym głównie przy wspieraniu rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, a także realizacji zadań polityki gospodarczej w dziedzinie polityki regionalnej, ochrony środowiska i transferu funduszy z Unii Europejskiej.⁹ Zadaniem priorytetowym jest również głęboka restrukturyzacja banków oraz poprawa zarządzania banków będących własnością Skarbu Państwa, a także dążenie do konsolidacji banków spółdzielczych oraz wspieranie ich działalności. Efektem tych zmian ma być zwiększenie wartości rynkowej banków oraz pozycji konkurencyjnej w ich ewentualnej prywatyzacji. Konieczne jest, zatem realizowanie inwestycji o charakterze innowacyjno – technicznym, aby poprawić często przestarzałą infrastrukturę informatyczną i technologiczną tych banków.

Jedynym obecnie bankiem państwowym jest Bank Gospodarstwa Krajowego. W ramach negocjacji o członkostwo Polski w Unii Europejskiej uzyskano wstępną zgodę na wyłączenie stosowania prawa wspólnotowego w stosunku do BGK. Bank ten nie jest przewidziany do prywatyzacji, ponieważ ma odgrywać rolę instrumentu polityki państwa wykonującego zadania zlecone przez rząd. Stanie się on „bankiem Skarbu Państwa” zapewniającym obsługę programów rządowych. Będzie instytucją wyspecjalizowaną w prowadzeniu działalności w zakresie publicznej bankowości korporacyjnej i inwestycyjnej, a w szczególności obsługi sektora publicznego, obsługi długu publicznego (krajowego i zagranicznego), finansowania dużych projektów inwestycyjnych, wspomaganie restrukturyzacji gospodarki i obsługi pomocy zagranicznej. Wspierać będzie również budownictwo mieszkaniowe oraz eksport przez udzielanie kredytów lub poręczeń ich spłaty. BGK wymagać będzie dokapitalizowania, a także określenia ram organizacyjno-prawnych wskazujących obszary jego działalności.¹⁰

4. Kapitał zagraniczny w polskim sektorze bankowym

Lata 90 to okres wzmożonych konsolidacji banków na rynkach światowych oraz ekspansja inwestorów zagranicznych na obszary, które dotychczas były dla nich zamknięte. Przemiany systemów polityczno – społecznych, liberalizowanie prawa, otwarcie granic na rynki usług obcych oraz dążenie do integracji z Unią Europejską stworzyły sprzyjające warunki do inwestowania na rynkach Europy Środkowowschodniej, w tym również i w Polsce.

Uczestnictwo Polski w światowych obrotach kapitałowych do końca lat osiemdziesiątych było bardzo ograniczone. Do roku 1988 podmioty zagraniczne mogły jedynie prowadzić swoją działalność jako spółki *joint – venture* z przedsiębiorstwami państwowymi i nie mogły posiadać mniej więcej niż 49% udziałów w tych przedsiębiorstwach. Takie uwarunkowania silnie ograniczały funkcjonowanie spółek zagranicznych i uniemożliwiały właściwe zarządzanie organizacją. Dopiero ustawa z dnia 23 grudnia 1988 roku o działalności gospodarczej¹¹ zniósła te zasady i zezwoliła na 100% udział kapitału zagranicznego w spółkach polskich oraz zakładanie własnych. Jednak zasadnicze regulacje dotyczące działalności kapitału obcego w Polsce wprowadziła dopiero ustawa o spółkach z udziałem zagranicznym z 14 czerwca 1991 roku.¹²

⁹ Zarys strategii wobec banków z bezpośrednim i pośrednim udziałem Skarbu Państwa, Program Ministerstwa Skarbu Państwa, 2001

¹⁰ *Ibidem*

¹¹ Dziennik Ustaw z 1988 roku, nr 41, poz. 324

¹² Tekst jednolity w Dzienniku Ustaw z 1997 roku, nr 26, poz. 143

W końcu lat osiemdziesiątych rozpoczęto w Polsce budowę tzw. dwuszczeblowego systemu bankowego, składającego się z banku centralnego i sieci banków komercyjnych. Ustawy wprowadzające dwuszczeblowy system bankowy weszły w życie na początku 1989 r. W takim systemie, typowym dla gospodarek rynkowych, bank centralny jest podmiotem regulującym obieg pieniądza, zapewniającym stabilność systemu finansowego oraz świadczącym usługi pozwalające na sprawne funkcjonowanie banków. Tym samym bank centralny pełni funkcje makroekonomiczne i o charakterze systemowym, nie uczestniczy natomiast w bezpośrednim świadczeniu usług na rzecz podmiotów niefinansowych. Tymi ostatnimi zadaniami zajmują się banki komercyjne.

Aktywność ekspansji inwestorów zagranicznych na polski rynek usług bankowych była uwarunkowana polityką licencyjną i prywatyzacyjną. W pierwszym etapie obejmującym okres od roku 1990 do połowy 1992 roku stworzono w Polsce korzystne warunki zakładania banków z kapitałem zagranicznym wprowadzając wakacje podatkowe, możliwość transferu zysków zagranicę oraz wnoszenie i utrzymywanie kapitału w dewizach.

Od drugiej połowy 1992 roku nastąpił etap drugi, w którym to dotychczas liberalna polityka licencyjna wobec inwestorów zagranicznych została zaostrzona. Konieczne stało się to z uwagi na pogarszającą się sytuację finansową większości banków krajowych. Obawiano się, że wejście nowych banków zagranicznych osłabi pozycję konkurencyjną banków polskich. Dlatego też przeprowadzono działania w kierunku zrównania praw wszystkich banków, zarówno krajowych, jak i zagranicznych.¹³ Nadrzędnym celem polityki NBP było doprowadzenie do wzmocnienia polskiego sektora bankowego. W tym celu próbowano nakłonić banki zagraniczne działające już w Polsce do wzięcia udziału w restrukturyzacji sektora bankowego. Niestety po wielu nieudanych próbach przekonania banków zdecydowano się wykorzystać kapitał oczekujący na zainwestowanie w Polsce. I tak został zapoczątkowany w drugiej połowie 1994 roku trzeci etap, w którym to restrukturyzacja polegała na wykupieniu banku zagrożonego upadłością, a następnie pomocy finansowej dla tego banku lub dla banku, który go przejął. Dokapitalizowanie polskich banków stanowiło dla napływającego kapitału zagranicznego koszt uzyskania dostępu do rynku, ponieważ wydanie licencji bankowi zagranicznemu lub udzielenie zgody na zakup akcji przez bank zagraniczny uwarunkowane było uczestnictwem w restrukturyzacji polskiego sektora bankowego.¹⁴

Członkostwo Polski w OECD oraz polskie starania o przyjęcie do Unii Europejskiej przesądziły o dalszej liberalizacji polityki licencyjnej. Czwarty etap rozpoczął rok 1998 i stał się najbardziej liberalnym z dotychczasowych etapów w polityce ograniczającej napływ kapitału obcego do Polski. Od 1999 roku zaczęła obowiązywać całkowita swoboda zakładania oddziałów zagranicznych banków w Polsce.

Pośrednictwo finansowe, do którego wliczana jest działalność bankowa od 1994 roku zajmuje drugą pozycję na liście pod względem wielkości napływu zagranicznych inwestycji bezpośrednich. Zaobserwować można również bardzo szybką dynamikę wzrostu tych inwestycji. W roku 1993 udział inwestycji zagranicznych w pośrednictwie finansowym wyniósł 13% w stosunku do ilości ogólnego napływu kapitału zagranicznego w tym roku, by począwszy od roku 1996 osiągnąć poziom 20%, który utrzymywał się do 1999 roku, a następnie zaczął rosnąć i w 2001 roku wyniósł ponad 23% a do połowy 2003

¹³ Dziennik Ustaw z 1992 roku, nr 18, poz. 82 - Zmiana ustawy Prawo Bankowe z 1992 roku.

¹⁴ Zdarzały się przypadki zwalniania inwestorów zagranicznych z obowiązku angażowania się w restrukturyzację polskiego sektora bankowego.

roku było to już 27%.

Tabela 2

Inwestycje zagraniczne w Polsce w podziale na sektory według EKD (w mln USD)

Sekcje EKD	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	06.2003
Przemysł	4 324	7 483	11 042	15 912	17 318	19 463	21 882	24 754	25 915
Budownictwo	496	607	555	1 685	1 930	2 491	2 765	3 275	1 754
Pośrednictwo finansowe	1 279	2 523	3 130	4 803	7 862	10 393	12 252	13 393	17 431
Transport i łączność	320	636	743	719	1 892	5 569	5 711	6 251	4 498
Handel	364	710	1 408	2 943	3 398	3 963	6 054	7 586	7 786
Rolnictwo	9	15	15	24	30	45	40	45	48
Gospodarka komunalna	23	25	355	398	1 585	1 614	1 624	1 826	1 873
Inne	16	30	457	795	1 155	2 235	2 825	4 317	5 155
Ogółem	6 831	12 029	17 705	27 279	35 170	45 772	53 152	61 447	64 460

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych publikowanych przez PAIZ

Tabela 3

Liczba banków w Polsce od 1993 roku do września 2003 roku.

Wyszczególnienie	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	09.2003
Liczba banków (bez banków w stanie upadłości i likwidacji)											
Banki komercyjne, z tego:	87	82	81	81	83	83	77	74	71	62	60
z przewagą kapitału państwowego	29	29	27	24	15	13	7	7	7	8	7
z przewagą kapitału zagranicznego z tego:	58	53	54	57	68	70	70	67	64	54	53
- kontrolowane przez inwestorów polskich	48	42	36	32	39	39	31	20	16	7	6
- kontrolowane przez inwestorów zagranicznych ¹⁵	10	11	18	25	29	31	39	47	48	47 ¹⁶	47 ¹⁷
Banki spółdzielcze	1653	1612	1510	1394	1295	1189	781	680	642	605	601
Sektor bankowy	1740	1694	1591	1475	1378	1272	858	754	713	667	661

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Sytuacja finansowa banków: styczeń – wrzesień 2003r.*, Publikacja NBP – „Synteza”, grudzień 2003r.

Z dniem 19 września 2003 r. działalność operacyjną rozpoczął Nykredit Bank Hipoteczny S.A., czwarty z kolei bank hipoteczny w Polsce. Z uwagi na to, że Bank

¹⁵ Oddziały banków zagranicznych oraz banki w formie spółek akcyjnych, w których do zagranicznych osób prawnych lub fizycznych należy bezpośrednio lub pośrednio pakiet 50% + 1 akcji

¹⁶ W tym dwa banki nieprowadzące działalności operacyjnej

¹⁷ W tym dwa banki nieprowadzące działalności operacyjnej

Wschodni S.A., Bank Częstochowa S.A. i LG Petro Bank S.A. zostały połączone z innymi bankami (odpowiednio Bankiem Społem S.A.¹⁸, NORDEA Bankiem S.A. i BRE Bankiem S.A.), liczba banków komercyjnych w Polsce zmniejszyła się z 62 na koniec 2002 r. do 60, w tym prowadzących działalność operacyjną z 59 do 57. W rezultacie liczba działających banków prywatnych z przewagą kapitału polskiego zmniejszyła się o jeden i wynosi aktualnie 6, a kontrolowanych przez inwestorów zagranicznych nie uległa zmianie i nadal jest to 45 banków.¹⁹

Tabela 3 przedstawia liczbę banków działających w Polsce, a w szczególności zmiany w ilości banków komercyjnych od 1993 roku do września 2003 roku. Obrazuje ona zanik banków państwowych w kolejnych latach oraz szybki rozwój banków prywatnych, w tym zwiększenie ilości tych, z przewagą kapitału zagranicznego

Najwięcej inwestycji zagranicznych napłynęło do Polski z Niemiec i Stanów Zjednoczonych. Wskazuje to na to, że internacjonalizacja polskiego sektora bankowego jest skoncentrowana. Od początku lat 90-tych oba te kraje zajmowały czołowe miejsca w ogólnym napływie bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski.

Kolejne miejsca z dużym zaangażowaniem kapitałowym zajmuje Holandia, Belgia, Irlandia, Portugalia i Francja.

W roku 2002 kraje te zainwestowały w polski sektor bankowy:

- Niemcy - 1776,7 mln złotych,
- Stany Zjednoczone – 1388,2 mln złotych
- Holandia – 738,0 mln złotych
- Belgia – 460,1 mln złotych
- Irlandia – 514,1 mln złotych

Do września 2003 roku państwa te, jak i wiele innych zainwestowały podobne kwoty swojego kapitału jak w latach poprzednich, co dało razem 6851,4 mln złotych kapitału obcego w polskim sektorze bankowym.

Tabela 4

Udział banków kontrolowanych przez inwestorów zagranicznych w aktywach sektora bankowego

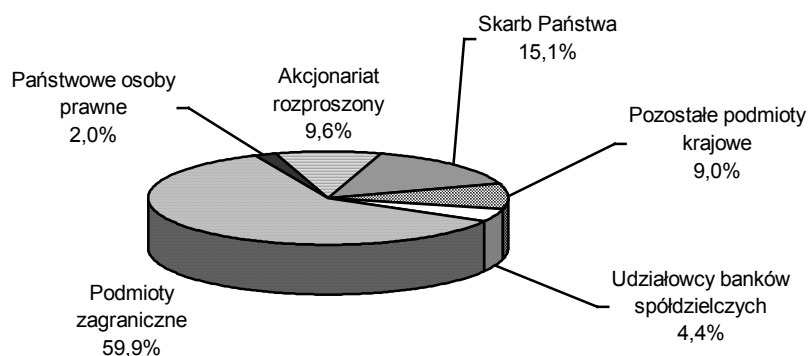
Kraj pochodzenia kapitału (wg kraju pochodzenia)	Liczba banków		Udział w aktywach w %	
	12.2002	09.2003	12.2002	09.2003
Niemcy	16	15	17,8	17,1
Włochy	1	1	14,0	13,4
USA	8	7	8,8	8,5
Holandia	5	5	6,8	7,3
Belgia	2	2	5,9	6,0
Irlandia	1	1	5,2	5,1
Portugalia	1	1	4,0	4,0
Francja	4	4	2,2	2,3
Austria	1	1	1,4	1,5
Szwecja	3	2	0,9	1,0
Pozostałe	3	6	0,4	0,6
<i>RAZEM</i>	<i>45</i>	<i>45</i>	<i>67,4</i>	<i>67,0</i>

Źródło: Sytuacja finansowa banków: styczeń – wrzesień 2003r., Publikacja NBP – „Synteza”, grudzień 2003r. s.39

¹⁸ W dniu 13 marca 2003 roku bank zmienił nazwę na Euro Bank S.A.

¹⁹ Sytuacja finansowa banków: styczeń – wrzesień 2003r., Publikacja NBP – „Synteza”, grudzień 2003r. s.7 – 8

Aktualna struktura własnościowa banków w Polsce pokazuje, że ponad 50% instytucji finansowych w Polsce należy do podmiotów zagranicznych. Stan ten obrazuje poniższy wykres.

Wykres 1. Struktura własnościowa banków w Polsce – stan – wrzesień 2003 rok

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Sytuacja finansowa banków: styczeń – wrzesień 2003r.*, Publikacja NBP – „Synteza”, grudzień 2003 r.

Osobną działalnością w sektorze bankowym jest bankowość internetowa, z którą związane są głównie instytucje finansowe z kapitałem zagranicznym. Pierwszym w Polsce wirtualnym bankiem detalicznym był mBank uruchomiony w listopadzie 2000 roku przez BRE Bank S.A. Kolejnym bankiem był Inteligo założony przez Bankgesellschaft Berlin. Oprócz tego wiele banków tradycyjnych zaoferowało swoim klientom usługi internetowe – Lukas Bank, Bank Zachodni WBK, PKO BP, BPH i inne. Dzięki takim rozwiązaniom klienci bez wychodzenia z domu mogą dokonywać przelewów, zakładać i likwidować lokaty, uzyskiwać informacje o stanie konta, oprocentowaniu, a banki zaoszczędzają na zatrudnianiu personelu oraz wynajmie powierzchni na placówki bankowe. Z pewnością bankowość internetowa będzie się rozwijać z uwagi na coraz większą liczbę użytkowników mających dostęp do sieci internetowej i ma szansę stać się nadrzędnym kanałem dystrybucji produktów finansowych przez banki.

5. Podsumowanie

Okres transformacji polskiego sektora bankowego trwający już ponad dziesięć lat pozwala na ocenienie polityki banku centralnego w stosunku do napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych do sektora bankowego w Polsce. Główny cel, którym było dążenie do umocnienia tego sektora przyniosło pożądane efekty. Kosztami restrukturyzacji nie został obciążony Bankowy Fundusz Gwarancyjny ani też klienci. Opóźnienie napływu kapitału zagranicznego miało spowodować przygotowanie się krajowych banków do silnej konkurencji na rynkach międzynarodowych, jednakże w tym przypadku nie zostało to do końca zrealizowane, tak jak było zakładane. W trzecim etapie polityki licencjonowania inwestorzy zagraniczni przejmowali również te banki, które nie potrzebowały ich dofinansowania. Od 1999 roku Polska nie ma już znacznego wpływu na ekspansję zagranicznych inwestycji w polskim sektorze bankowym, z uwagi na

zobowiązanie Polski do zniesienia barier dla instytucji międzynarodowych w świetle członkostwa w OECD.

Zainteresowanie inwestorów zagranicznych polską bankowością związane jest przede wszystkim z dużym popytem na usługi bankowe polskich klientów, możliwością taniego zakupu akcji banków z uwagi na ich trudną sytuację finansową, jaki i aktualnie trwające procesy prywatyzacji i konsolidacji banków.

Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do polskiego sektora bankowego spowodował szybki jego rozwój pod względem jakościowym i ilościowym. Produkty i usługi finansowe oferowane na rynku polskim niczym nie różnią się od tych, które proponuje się w państwach Unii Europejskiej. Wszelkie nakłady inwestycyjne w infrastrukturę bankową przyczyniły się do gwałtownego rozwoju postępu technologicznego. Prywatny kapitał spowodował rozbicie istniejącego monopolu, zwiększył konkurencję między bankami, zwiększył podaż kapitału na rynku oraz skutecznie realizował zmiany dostosowujące polskie instytucje finansowe do wymagań rynku światowego.

Jednakże oprócz korzyści dla rozwoju sektora bankowego w Polsce należy zasygnalizować również wady transformacji oraz internacjonalizacji tego sektora. Wątpliwość z pewnością budzą ceny, za jakie przedsiębiorstwa zagraniczne nabyły pakiety większościowe w prywatyzowanych bankach. W okresie, kiedy banki te były sprzedawane posiadały one silną pozycję na rynku, dość nowoczesne metody zarządzania oraz organizacji i z pewnością można było się starać o uzyskanie bardziej korzystnej ceny.

Banki zagraniczne oferują szeroką gamę usług finansowych swoim klientom, jako pierwsze wprowadziły na rynek polski bankowość elektroniczną, co bardzo korzystnie wpłynęło na podaż oraz jakość usług bankowych. Zwiększenie konkurencji wśród banków miało spowodować spadek marż, niestety nie nastąpiło to, a wręcz odwrotnie wzrosły opłaty i prowizje pobierane przez banki. Często zdarza się tak, że pobierają one opłaty, o których klient wcześniej nie słyszał, a są one powszechne w kraju inwestora. Banki te również nie pomagają w rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, ponieważ nie oferują im żadnych form pomocy, a wręcz blokują je poprzez wysokie wymogi i zabezpieczenia przy uzyskaniu kredytu czy pożyczki.

Zwraca uwagę również fakt rosnącego udziału złych długów w portfelach banków komercyjnych, co jest po części rezultatem spowolnienia gospodarczego Polski, a po części wyjątkowo ekspansywnej akcji kredytowej na przełomie ostatniej dekady dwudziestego wieku. Oznacza to relatywne zmniejszenie się stabilności sektora bankowego, mimo obecności instytucji zagranicznych.²⁰

Rozwój jakościowy polskiej bankowości nie zmienił różnicy ilościowej polskiego sektora bankowego w porównaniu z sektorami bankowymi innych krajów europejskich. Wszystkie kraje, z wyjątkiem Danii i Grecji, mają znacznie wyższy poziom sektora bankowego. Także na tle krajów rozwijających się, polski sektor bankowy, mimo niezaprzeczonego postępu, i to głównie dzięki inwestycjom zagranicznym, cechuje średni poziom rozwoju. Można jednak stwierdzić, że w związku z sytuacją gospodarczą polskich finansów po załamaniu gospodarki pod koniec lat dziewięćdziesiątych, obciążenia zagrożonymi kredytami oraz przy braku kapitału rodzimego dopuszczenie inwestorów zagranicznych było konieczne.²¹

---

²⁰ K. Dąbrowska, M. Gruszczyński, *Kapitał zagraniczny w polskim sektorze bankowym a efektywność polityki pieniężnej*, XXII Konferencja Naukowa NBP „Reformy strukturalne a polityka pieniężna” Falenty 2002

²¹ *Ibidem*

Rynek polski funkcjonuje już w ramach międzynarodowego systemu bankowego i zamierzony proces internacjonalizacji został prawie osiągnięty. Udział kapitału zagranicznego w sektorze bankowym jest bardzo wysoki i dorównuje już wielu państwom z Unii Europejskiej. Jest to jednak duże zagrożenie dla Polski, dla której sektor bankowy jest najważniejszym elementem sektora finansowego z uwagi na dominację inwestorów obcych. Stwarza to możliwość dyktowania przez nich warunków, ogranicza suwerenność wielu krajowych instytucji finansowych a klientom grozi wysokimi kosztami usług bankowych. Banki zagraniczne działają efektywniej, co powoduje spychanie polskich banków na mniej rentowne obszary działalności. W konsekwencji nie potrafią one sprostać konkurencji i są zmuszone do szukania inwestora zagranicznego, który wspomógłby je kapitałowo i technologicznie. I w ten sposób stają się one bankami zagranicznymi.